

חוללות עצמית תעסוקתית והסתגלות לקריירה בקרב

מתמודדים עם מוגבלויות נפשיות

נעמה מיכלסון - צ'יטיז¹, מוריה קלוגהפט¹, בהנחיית פרופ' נאוה רצון¹

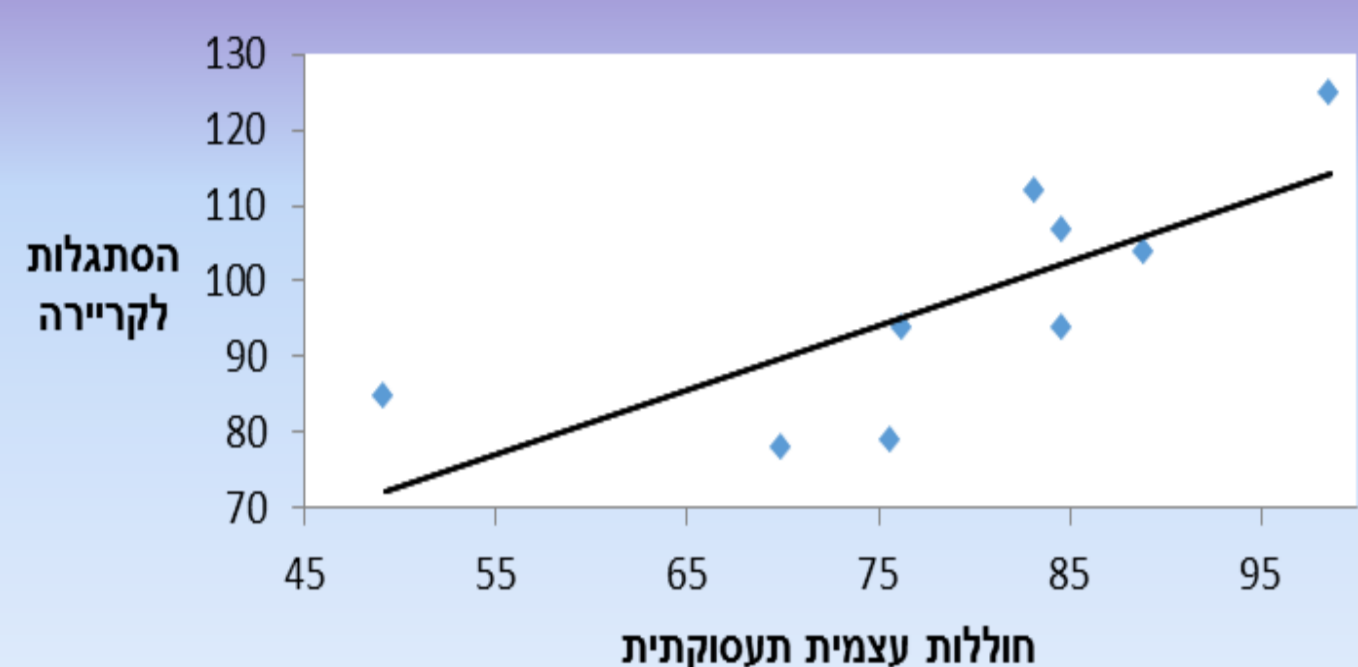
¹ החוג לריפוי בעיסוק, הפקולטה לרפואה, אוניברסיטת תל אביב

תוצאות

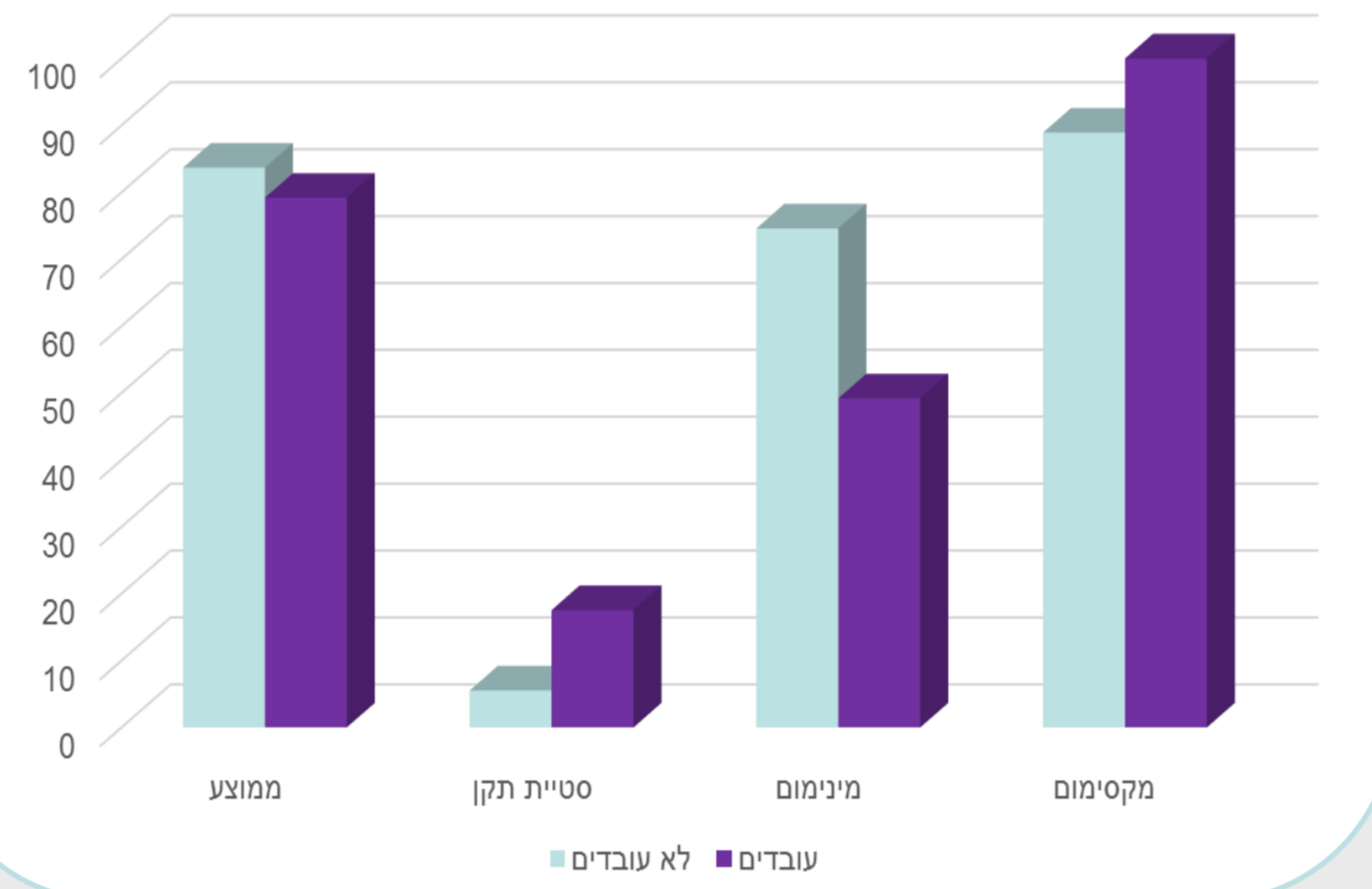
ההשערה הראשונה אוששה, נמצא קשר חיובי בין תפיסת חוללות עצמית לבין הסתגלות לקריירה ($r=.74, p=.02$).

ההשערה הראשונה הופרכה, לא נמצאו הבדלים מובהקים בתפיסות חוללות עצמית תעסוקתית בין אנשים עם מוגבלויות נפשיות שעובדים לבין אלו שאינם עובדים ($t=.59$).

הקשר בין תפיסת החוללות העצמית התעסוקתית ליכולת ההסתגלות לקריירה

הבדלים בין עובדים ללא עובדים

הקדמה

הינה אתגר עבור אנשים עם מוגבלויות נפשיות, בגלל גורמים אישיים כמו בטחון עצמי נמוך ותפיסה עצמית שלילית. יש צורך במחקר זה כיוון שבמידה ויימצאו ממצאים המעמיקים את הבנת ההשפעה של גורמים אלה על תעסוקה בקרב אנשים עם מוגבלויות נפשיות, עשויות להיות לכך השלכות על שיקום תעסוקתי ושילוב בקהילה של אוכלוסייה זו.

חוללות עצמית מוגדרת כצורה בה האדם שופט את מידת יכולתו לארגן ולהוציא לפועל דרך פעולה הנדרשת להשיג ביצוע מיועד. תפיסת החוללות העצמית בקרב אנשים עם מוגבלויות נפשיות משפיעה על הניסיונות להשיג יעדים שיקומיים כמו השתתפות חברתית והשתלבות בשוק העבודה. **הסתגלות לקריירה** מוגדרת כמוכנות להתמודד עם משימות צפויות בתפקידי העבודה והתמודדות עם שינויים בתנאי העבודה. מציאת מקום עבודה, התמדה והצלחה בה

מטרות והשערות המחקר

מטרות המחקר: בדיקת ההבדלים בתפיסות חוללות עצמית תעסוקתית בין אנשים שעובדים ושאינם עובדים, ובדיקת הקשר בין תפיסת חוללות עצמית תעסוקתית להסתגלות לקריירה בקרב אנשים עם מוגבלויות נפשיות.

השערות המחקר:

- יימצא הבדל בתפיסת החוללות העצמית התעסוקתית בקרב אנשים עם מוגבלויות נפשיות שעובדים ושאינם עובדים.
- יימצא קשר בין תפיסת החוללות העצמית התעסוקתית לבין הסתגלות לקריירה.

דיון

יש קשר בין תפיסת חוללות עצמית תעסוקתית לבין הסתגלות לקריירה

- הסתגלות לקריירה מתבטאת בסיפוק אישי, התפתחות מקצועית והצלחה בעבודה אשר מקושרים לתפיסת חוללות עצמית תעסוקתית.
- ככל שלאדם תפיסת חוללות עצמית תעסוקתית גבוהה יותר, כך מידת ההסתגלות שלו לקריירה תהיה גבוהה יותר. אדם המאמין כי הוא מסוגל לבצע את המטלות הנדרשות במקום העבודה, הוא בעל סבירות גבוהה יותר להשיג משרה, להפיק ביצועים איכותיים ויעילים ולהצליח בעיסוק שלו.
- במחקר זה הוכח כי הדבר אינו שונה באוכלוסייה של אנשים עם מוגבלויות נפשיות.

אין הבדל בתפיסת החוללות העצמית התעסוקתית בין עובדים לאלו שאינם עובדים

- במחקר זה כל הנבדקים היו בעלי ניסיון תעסוקתי קודם ועבדו בחמש השנים האחרונות. ייתכן וניסיון עבודה מספיק בשביל להקנות תפיסת חוללות עצמית תעסוקתית גבוהה, אשר לא משתנה עם הפסקת עבודה.
- במחקר זה נמצא כי ממוצע תפיסת החוללות העצמית התעסוקתית הינו גבוה יותר דווקא בקרב אלו שאינם עובדים לעומת אלו שכן. ייתכן והעובדים חווים בעבודתם התמודדות יומיומית עם קשיים ועל כן תפיסת החוללות העצמית התעסוקתית שלהם נמוכה יותר משל אלו שאינם עובדים ולא חווים התמודדות זו.

מסקנות

- המסקנות העולות ממחקר זה הן כי חוללות עצמית תעסוקתית לא בהכרח קשורה למצב תעסוקתי וכי היא נמצאת בקשר עם הסתגלות לקריירה, בקרב אנשים עם מוגבלויות נפשיות. השלכה קלינית שעשויה לנבוע מכאן היא שעל מרפאות בעיסוק בתחום השיקום התעסוקתי להתייחס לתפיסות החוללות העצמית התעסוקתית של לקוחותיהן על מנת לסייע להם להסתגל לקריירה ולהצליח במקום עבודתם על אף מוגבלויותיהם.
- במחקרים עתידיים כדאי להשוות בין אנשים שלא עבדו בעבר לבין אלו שכן, לבדוק משתנים הקשורים למחלה (כגון: מועד התפרצות המחלה, מספר אשפוזים) העשויים להשפיע על תפיסות חוללות עצמית תעסוקתית והסתגלות לקריירה. כמו כן, במחקרים עתידיים מומלץ לבדוק מדגם רב יותר של נבדקים.
- יש מקום להמשיך ולחקור את הנושא לאור חשיבותו הרבה ותרומתו האפשרית לתחום השיקום התעסוקתי בקרב אנשים עם מוגבלויות נפשיות.

תודות

למיה הובר ורותם פישמן על ההדרכה, הסייע והסבלנות לאורך כל הדרך!

שיטה

אוכלוסיית המחקר

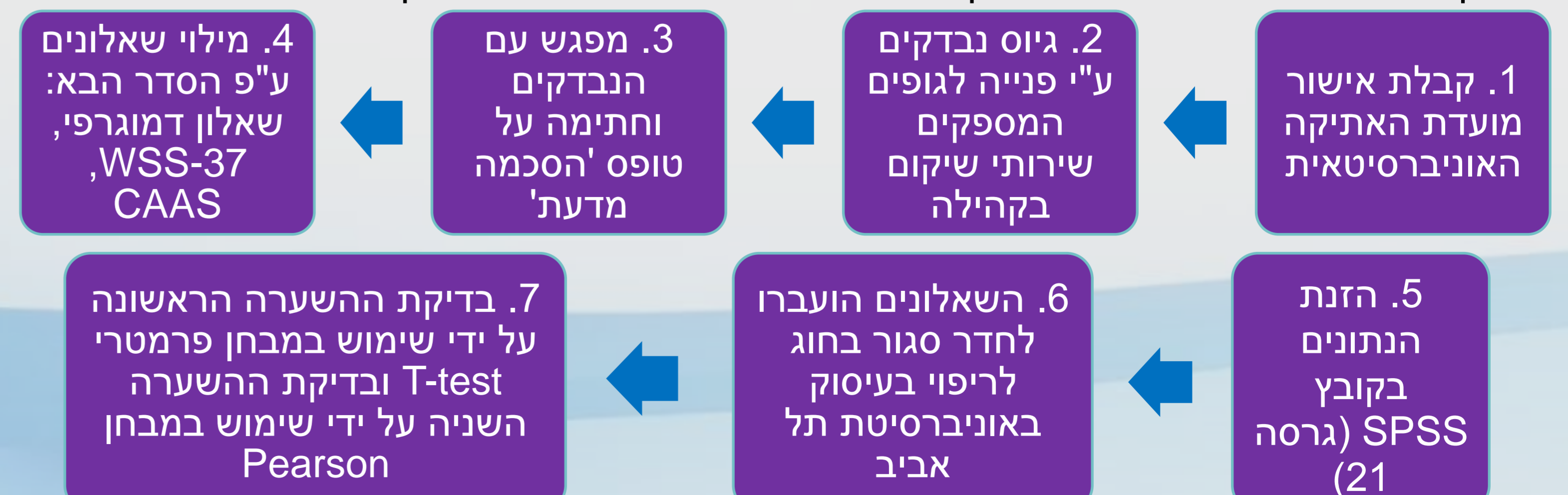
15 נבדקים, 7 גברים ו-8 נשים יהודים תושבי מדינת ישראל. גילאי 22-52 (ממוצע 32.4 ± 7.6), 10 עובדים ו-5 שאינם עובדים המתמודדים עם מגבלה נפשית. קריטריונים הכללה: נבדקים בעלי 12 שנות לימוד לפחות, מוכרים עם 40% נכות לפחות, בעלי אישור לשירותי תעסוקה נתמכת מטעם גוף ממשלתי. קריטריונים להוצאה: אנשים שאובחנו עם לקות קוגניטיבית התפתחותית, מגבלה חושית שאינה ניתנת לתיקון, אוטיזם או אבחנה כפולה.

כלי המחקר

- שאלון דמוגרפי** – כלי שנועד לאסוף פרטים אישיים ורקע תעסוקתי. השאלון פותח לצורך עבודת המאסטר של רותם פישמן ומבוסס על ראיון שמתקיים בקבלה בחברת אשנב.
- Work-related Self-efficacy Scale (WSS-37) (Waghorn, Chant & King, 2005)** – הכלי נועד להעריך תפיסת חוללות עצמית תעסוקתית. הכלי מורכב מ-37 שאלות דירוג ולאחריו שתי שאלות פתוחות. על הנבדק לדרג את מידת הביטחון שהוא חש לגבי הפעילויות המוזכרות בהיגדים, בטווח שבין 0 (אי הסכמה מוחלטת) ל-100 (הסכמה מלאה). ציון גבוה יותר מעיד על תפיסת חוללות עצמית תעסוקתית גבוהה יותר.
- Career Adapt-Abilities Scale (CAAS) (Savickas & Porfeli, 2012)** – הכלי נועד להעריך הסתגלות לקריירה ומורכב מ-25 היגדים המציינים יכולת הקשורה להתפתחות תעסוקתית. על הנבדק לציין עד כמה היכולת המצוינת בהיגד הינה חזקה אצלו בהשוואה לאנשים אחרים בסולם של 1-5. ציון גבוה יותר מעיד על יכולת הסתגלות לקריירה טובה יותר.

הליך המחקר

מחקר זה הינו חלק ממחקר רחב יותר אשר בוצע עבור עבודת המאסטר של רותם פישמן ועבודת הדוקטורט של מיה הובר. עבור המחקר הרחב יותר נעשה שימוש בכלי מחקר נוספים.

מקורות

Savickas, M. L., & Porfeli, E. J. (2012). Career Adapt-Abilities Scale: Construction, reliability, and measurement equivalence across 13 countries. *Journal of Vocational Behavior*, 80(3), 661-673.

Waghorn, G., Chant, D., & King, R. (2005). Work-related self-efficacy among community residents with psychiatric disabilities. *Psychiatric Rehabilitation Journal*, 29, 105-113.